INNOVATION: THE JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND RESEARCHES
ISSN: 2181-3868 | SJIF-2023: 3.812 | ISI: 0.539 | VOLUME 3, ISSUE 3, 2025
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

KOREYS TILIDA QISQARTMA SO‘ZLAR

Shermatova Shahnoza Abdujalol qizi,
Samarqanda davlat chet tillar instituti o‘qituvchisi

https://doi.org/10.5281/zenodo.15681261

Annotatsiya: Ushbu maqola koreys tilida qisqartma so‘zlarga bag‘ishlangan bo‘lib, unda qisqartma so‘zlar haqida tushunchalar, tilshunoslarning fikrlari bayon qilingan va misollar orqali yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: qisqartma so‘zlar**,** so‘z yasash, affiksatsiya.

Annotation: This article is devoted to abbreviations in the Korean language, which explains the concepts of abbreviations, the opinions of linguists and illustrates them through examples.

Keywords: abbreviation, word formation, affixation.

Аннотация: Данная статья посвящена аббревиатурам в корейском языке, в которой объясняются понятия аббревиатур, мнения лингвистов и иллюстрируются их примерами.

Ключевые слова: сокращения, словообразование, аффиксация.

Hozirgacha koreys tili ta’limida qisqartmalar bo‘yicha tadqiqotlar faol olib borilgani yo‘q. Buning sabablaridan biri koreys tili ta’limi tarixining unchalik uzoq emasligidir. Lingvistik nuqtai nazardan, qisqartma bo‘yicha tadqiqotlar ma’lum darajada rivojlanmoqda. Koreys tili ta’limi nuqtai nazaridan, qisqartma bilan bog‘liq to‘g‘ridan-to‘g’ri tadqiqotlar o‘tkazilmagan, ammo og‘zaki til ta’limiga nisbatan Li So-young (이소영) ‘숙명여자대학교 대학원 석사 학위 논문' va Munxon (문헌) 국어 정서법 연구 mavjud. Bundan tashqari, Heo Jae-young (한 허재) koreys

한국어 교재에서의 준말과 생략 표현의 교재화 방안 tili ta’limida qisqartmalar va qisqartirilgan iboralarni o‘rgatish uslubini o‘rgangan.

Hyung-Yong Choi (최형) qisqaruv hodisasini o‘rganish uchun so‘z yasalish bilan bog‘liq muammolarga murojaat qilishdan boshlanadi, deb o‘ylaydi [최형용.2003:135]. Qisqartirish jarayoni quyidagicha:

단어(so‘z)	형식적 증가에 의한 단어(Shakliy jihatdan ko‘payadigan so‘zlar)	파생어 (yasama so‘z)
		합성어(qo‘shma so‘z)
		대부분의 통사적 결합어(ko‘pchilik qismi sintaktik qo‘shma so‘zlar)
	형식적 감소나 증가에 의하지	영변화어 (shakli o‘zgarmaydigan so‘zlar, (ma’nosi o‘zgardi)

	않는 단어(Shakliy jihatdan kamayadigan yoki ko‘paymaydigan so‘zlar)	내적 변화어(ichki o‘zgaradigan so‘zlar)
	형식적 감소나 의한 단어 (Shakliy jihatdan kamayadigan so‘zlar)	통사적 결합어의 일부(줄임말) (sintaktik qo‘shma so‘zlarning bir qismi (qisqartma so‘zlar)

Seok-Ju Li (이석주)(1988) qisqartmalar muloqot qulayligi uchun tinglovchiga tushunarli darajada qo‘llanilib, 약어(qisqartmalar) shaklini 축약 (unlilar qisqarishi- 모음 축약, undoshlar qisqarishi자-음 축약), 생략 (fonemalarni qisqarishi음운 생략, 음철 생략), 축약-생략ga bo‘ladi .

Jong Kinyong (정근용) 준말 va약어 tushunchasini qisqartmaning quyi tushunchalari sifatida belgilab, qisqartmani shakli qisqartirish usuli bilan soddalashtirilgan so‘z deb atab 자른말, 머리음절말, 꼬리음절말 tushunchalarini ko‘rib chiqadi. Qisqartma turlari keng tarqalgan bo‘lib ona tilidagi qisqartmalarga (고유어 약어), hanja qisqartmalariga (한자어 약어) va chet tilidagi qisqartmalarga (외래어 약어)bo‘linadi. Ona tilidagi qisqartmalari va chet tilidagi qisqartmalarga qaraganda, hanja qisqartmalari ko‘pligi aniqlandi.

Shin Gisang (신기상) koreyscha hanjalarning fonologiyasi, sintaksisi va semantikasini muntazam ravishda muhokama qildi. Xususan, hanja qisqartmalarning qoidalari va turlari umumlashtiriladi. Hanjalar qisqartirishda maxsus qoidalar topilmagan, faqat bo‘g‘in sonini qisqartirish orqali talaffuzni osonlashtirish va so‘zning haqiqiy ma’nosini yaxshi ifodalash uchun ma’no o‘zagiga bo‘g‘ini tanlashni muhokama qiladi .

Koreys tilida biz quyidagilarni ajratamiz:

1) faqat yozma nutqda qo‘llaniladigan va o‘qish paytida grafik qisqartmalar;

2) qisqartmalar fonetik hodisa sifatida (qisqartirish, tushirib qoldirish va boshqalar);

3) qisqartmalar leksik hodisa sifatida, u yoki bu abbreviatura natijasida (abreviatura, usecheniya, qisqartirish, siqilish va hokazo) yangi lug‘at birliklari paydo bo‘lganda;

4) qisqartmalar grammatik hodisa sifatida, u yoki bu qisqartmalar (qisqartirish, usecheniy va hokazo) natijasida yangi grammatik formativlar yoki variantlar paydo bo‘ladi

So‘z yoki iboralarni qisqartirish orqali yangi so‘z yasash usuli abbreviatura, shu tarzda hosil bo‘lgan so‘zlar esa qisqartma deyiladi. Bunga o‘xshatib, grammatik konstruksiyalarni qisqartirish yo‘li bilan yangi shakl yasovchi yasash usulini yasama, shu tarzda hosil bo‘lgan shakl yasovchilarini kontraktura deb ataymiz.

Koreys tilida so‘z yasashning affiksatsiya (prefiksatsiya va qo‘shimcha), qo‘shish (ildiz yasash, asosiy qurilish, so‘z yasash) va murakkab yasama so‘zlarni yasash kabi usullarini o‘z ichiga olgan morfologik usul eng sig‘imli va samarali hisoblanadi. *공대* (politexnika instituti) kabi qisqartirilgan va murakkab qisqartirilgan so‘zlarning hosil bo‘lishi ham.

Morfologik kompressiya so‘z qisqargan shakllarini yaratish uchun maxsus morfemalardan foydalanish bilan tavsiflanadi. Bundan tashqari, morfologik darajada analitik so‘z shaklidan qochish, ya‘ni yordamchi so‘zlarning tushib qolishi xarakterlidir.Umuman olganda koreys tilida qisqartma so‘zlar farqi hisoblanadi. Ularni turlarini ko‘rib chiqamiz. 축소어형yoki 어형 축소 va 형태 축소 shakl jihatidan 준말, 약어, 줄인말bilan bir xil tushuncha bo‘lib tuyulishi mumkin, lekin aslida bir xil emas.

Song Ki-joong (송기중) ham fonologik tomondan kelib chiqqan fonologik hodisani

단축deb ataydi va xitoycha belgilarda keng tarqalgan morfologik hodisani qisqartma 축약deb ataydi. Shunga ko‘ra, 단축 표현, 단축 어휘, 단축ishora qilishini ko'rish mumkin. Ma’noni qisqartirish (의미 축소) 준말 yoki약어 bilan ishlash kabi bir xil tushuncha sifatida ishlatilmasligi kerak. Albatta, 약어hosil bo‘lgandan so‘ng, u ma’noni kengaytirishi yoki kamaytirishi mumkin, lekin baribir, ma’no bilan bog‘liq kengayish yoki 축소 약어boshidan birga emas, birinchi kelgandan keyin sodir bo‘ladi, shuning uchun 약어so‘zni belgilashda bir xil tushunchadan foydalanish maqsadga muvofiq emas deb hisoblanadi.

Bo‘g‘inlar yoki shakllarni qisqartirish nuqtai nazaridan, Li Singmyong (이승명) (1987) shunday dedi: “Bir bo‘g‘in yoki shaklni qisqartirish nuqtai nazaridan ikki yoki undan ortiq bo‘g‘inli so‘z birdan kam birlikka qisqartirilgan so‘zdir. Shuningdek, asl so‘zdagi bo‘g‘inlar soni kamida 2 bo‘g‘indan iborat bo‘lishi, qisqartma ma’nosi esa asl so‘zning ma’nolaridan biri bo‘lishi kerakligi ham qayd etilgan. Masalan, 바느질 고리 - 반짇고리는 qisqartirilmaydi, 대한민국 - 한국은 qisqartirilishi mumkin deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Лексикология корейского языка. Учобное пособие. - Ташкент 2009.108.
2. Мазур Ю. Н. Грамматика корейского языка (Морфология. Словообразование): Теоретический курс — М.: Муравей: Вост. лит, 2004.110.
3. Shuxratovna, B. S. (2024). O ‘ZBEK VA KOREYS MAQOLLARIDA GENDERLIK MASALASI. Innovation: The journal of Social Sciences and Researches, 2(2), 83-86.
4. Usmonqulovna, B. D., & Qizi, Q. L. Z. (2024). KOREYS TILIDA OT, SIFAT VA BOSHQA SO‘Z TURKUMLARIDA POLISIMIYA HODISASINING IFODALANISHI. Innovation: The journal of Social Sciences and Researches, 2(2), 49-54.
5. Kamarova, M. (2022). 우즈벡어와 한국어 파생법 관련 논문 사례 연구 Case studies of uzbek and korean derivation papers. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 24), 258-263.
6. Azizova, S. (2024). KOREYS TILIDA KESIMNING TURLARI VA UNING GAPDA ISHLATILISHI XUSUSIDA. TAMADDUN NURI JURNALI, 5(56), 467-470.
7. Melikova, U. (2024). KOREYS TILIDA BOG ‘LOVCHILARNING O ‘ZIGA XOS XUSUSIYATI. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 3(9), 86-87.
8. Tolibov, M., & Mirzaev, S. (2024, May). THE IMPORTANCE OF TASK-BASED TEACHING IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 701-705).
9. Bazarova, S. S. (2022). Saida Zunnunova asarlarida feministik qarashlarning aks ettirilishi. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 24), 155-164.
10. Алимова, Д. (2021). ГРАММАТИЧЕСКАЯ КАТЕГОРИЯ ВЫРАЖЕНИЯ ВЕЖЛИВОСТИ. Academic research in educational sciences, 2(12), 1359-1366.
11. Turakulova, S. F. Differences and Similarities of Derivative Adverbs in Uzbek and Korean Languages.
12. Bayonkhanova, I. (2024, October). Maqollarning badiiy nuqtayi nazardan o‘rganilishi. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 799-802).